

Het verwisselen van eigenaar van een onderkaak van een sabeltandkat aan het begin van de vorige eeuw en nu

Dick Mol

Samenvatting

In februari 1886 kwam de Engelsman James Backhouse in het bezit van een rechter onderkaak met tanden en kiezen van een sabeltandkat, *Homotherium latidens*. Hij had deze kaak lange tijd in zijn collectie gehad, maar in december 1907 werd zijn hele collectie van gefossiliseerde beenderen geveild. De kaak werd het topstuk op de veiling. Hij bracht 70 dollar op. Sindsdien is het *National Museum of Ireland* in Dublin de eigenaar van de kaak die nu het nummer NMING: F 15001 draagt.

Summary

In February 1886, Mr. James Backhouse, an avid fossil collector from York in the United Kingdom obtained a fossilized right mandible of a saber-toothed cat (*Homotherium latidens*). The jawbone still had all teeth and molars. The mandible was discovered in the *Forest-bed formation (Middle-Pleistocene, some 780.000 – 450.000 years ago) near Kessingland in Suffolk, East Anglia*. This fossil was in his collection for a very long time as one of his most prized specimens. After his death, it was auctioned in London in December 1907, along with many other vertebrate fossils. It was bought for 70 US dollars, the most expensive item of the auction. The lucky bidder was none other than the National Museum of Ireland in Dublin. The jaw is still in the museum collection today, as exhibit NMING: F 15001.

Inleiding

"Old Bones at Auction", kopte *The New York Times* op 22 december 1907 (fig. 1). De krant deed verslag van een veiling van een collectie fossiele beenderen en andere prehistorische voorwerpen uit de nalatenschap van James Backhouse. Backhouse verzamelde vooral in de kliffen langs de kust van East Anglia. Hij kocht ook fossiele bijvangst van vissers die voor de Engelse kust werkten. Hij betaalde daar goed voor, zo vermeldt het artikel. Hij was zijn tijd ver vooruit! Het was immers een volle eeuw vóór het verschijnen van *De Sabeltandtijger uit de Noordzee*, het boek dat werd geschreven naar aanleiding van de vondst van een kaak van een laat-pleistocene sabeltandkat, *Homotherium latidens* (OWEN, 1846), tussen Engeland en Nederland, door de viskotter UK33 in maart 2000.

Veiling

De gerealiseerde prijzen op de veiling van Stevens, op King Street in Londen waren niet sensationeel voor die tijd. De hoogste prijs werd geboden voor een rechter onderkaak van een sabeltandkat, *Homotherium latidens*. Het Nationaal Museum van Dublin werd voor 70 dollar de gelukkige eigenaar. De koper moet

hebben doorgedat dat het een bijzonder en spectaculair fossiel was.

De originele tekening van de kaak, door Backhouse (fig. 2) staat ook in het boek over de sabeltandkat uit de Noordzee (p. 92). Bij het lezen van het krantenartikel herinnerde ik mij meteen het wetenschappelijke artikel uit 1886 van James Backhouse, waarin hij melding maakt van de kaak. Die bijdrage van Backhouse in *Quarterly Journal of the Geological Society* was heel kort: hij gaf slechts aan dat hij de kaak verwierf in 1886. Waarschijnlijk heeft hij hem niet zelf gevonden maar gekocht. Hij was afkomstig uit de *Forest-bed* van Kessingland in Suffolk, East Anglia, gedateerd op het vroege Midden-Pleistoceen, circa 780.000 – 450.000 jaar geleden. Daarnaast gaf Backhouse een korte beschrijving en de maten van het stuk dat door hem werd toegeschreven aan *Machaerodus*, een sabeltandkat. Een appendix van de vermaarde paleontoloog Richard Lydekker gaf nog een aantal bijzonderheden over de eerste Europese vondsten van sabeltandkatten. De kaak werd op bijna ware grootte door Backhouse afgebeeld.

Huidige verblijfplaats en registratie

Geboeid door dit honderd jaar oude krantenbericht wilde ik nagaan waar deze kaak

OLD BONES AT AUCTION.

Remarkable Sale in London of a Prehistoric Collection.

Special Correspondence **THE NEW YORK TIMES.**

LONDON, Dec. 10.—Many auction rooms in London are famous for sales made in them of unusual and queer lots of property, but 260 lots of fossilized bones of prehistoric mammals and other prehistoric things just sold under the hammer at Stevens', in King Street, probably comprise the weirdest collection of articles sold here in this way for a long time.

All of these "dry bones" were collected by the late James Blackhouse, who made a hobby of searching the caves along the East Anglian coast for specimens of the prehistoric inhabitants of the British Islands, and paid handsomely for specimens that appealed to him.

So well, indeed, did he pay for all relics relating to the early dawn of animal life in these islands that experts in palaeontology found it was well worth their time to dredge the bottom of the North Sea, search the Norfolk Forest Bed and explore the pleistocene beds off the Norfolk coast for things to sell him. Some of the specimens just offered for sale were brought up in fishing nets by North Sea trawlers; others were found in the red crag of Suffolk; others were dug from London Clay, from the Thames Valley, from peat beds, and from various alluvial deposits.

As a result of this sale just concluded, the greater portion of this remarkable collection will go to foreign countries. Private collectors in Germany obtained about half of the relics.

Unusual scenes marked the progress of the sale. As the auctioneer set forth the merits of a "beautiful skull" or a "remarkably fine specimen" of a hind leg, some twenty experts manifested their deep interest by making microscopical examination and bidding.

Mammoth sets of grinning teeth, surmounted by skulls with eye sockets large enough to pass large saucers through without difficulty, were displayed alongside of unlabeled bones that gave a realistic idea of the enormous proportions to which the earlier races of animals grew. The auctioneer described one set of teeth as "beautiful," and they really looked very much like richly tinted ivory.

Remarkably big bones were sold, including some 52 inches long, that used to hold up a prehistoric elephant. The elephant bones seemed to show conclusively that the elephants that roamed through Britain in the early days were much larger than any elephant to be found in Africa or India to-day. One enthusiast, who purchased the femur of an elephant, required assistance in carrying it away.

Notwithstanding the rarity of the articles offered, the prices did not prove sensational. The highest price paid was for the lower jaw of a sabre-toothed lion, which was recovered from the forest bed and was referred to as being exceedingly rare. It was purchased for the Dublin Museum for \$70. The bones of a great auk brought only \$8, while flints, said to have been chipped by man from the forest bed, fetched insignificant sums.

A molar tooth of a mastodon was carried away by a collector for \$15; a deer's skull, with both antlers, from the Forest Bed, was purchased for \$20, while an "Ichthyosaurus paddle snout and vertebrae" was practically given away for the remarkably small sum of \$12.

One of the most interesting specimens offered at the sale, a piece of rock embodying "Eozoon Canadense," which, according to some scientific views, represents the oldest known form of animal life, was also purchased for merely a nominal sum.

Fig. 1 Het krantenartikel uit 1907 uit *The New York Times* over de veiling van "old bones" uit de collectie van James Backhouse. Opmerking: in het artikel is de naam van James Backhouse foutief weergegeven als James Blackhouse. © The New York Times, New York.

The newspaper article of 1907 from *The New York Times* about the auction of "old bones" from the collection of James Backhouse. Remark: the name of James Backhouse is misspelled in the article as James Blackhouse. © The New York Times, New York.

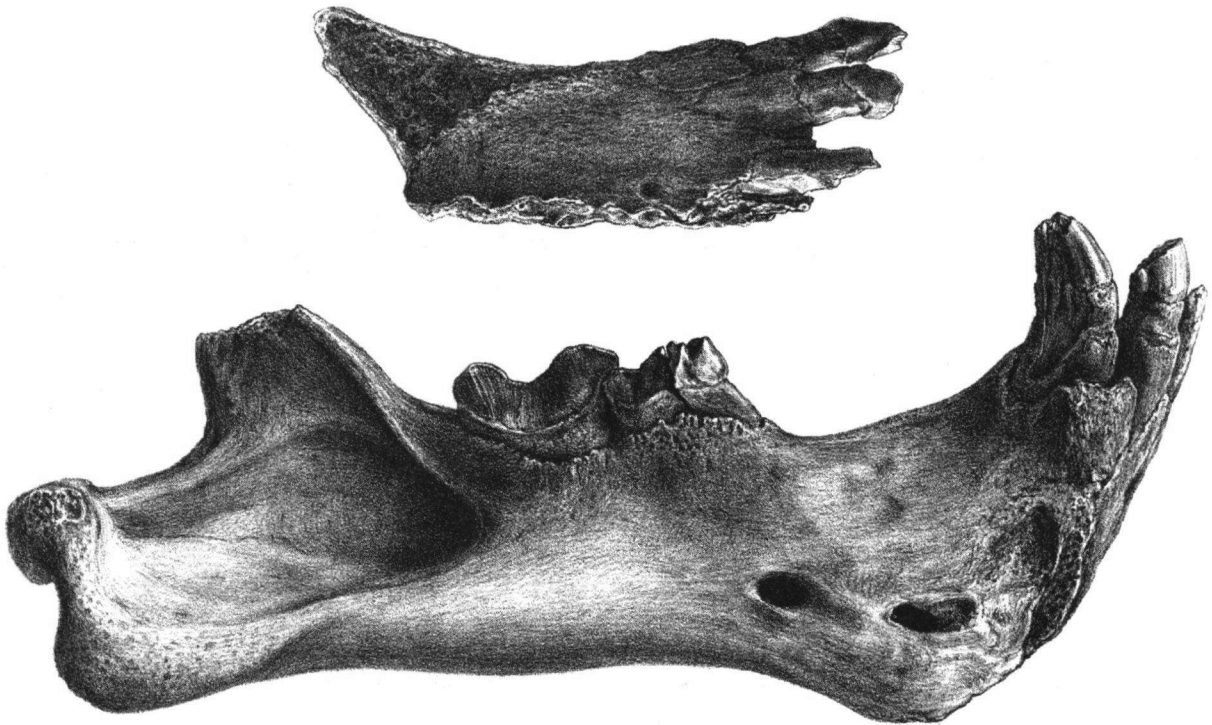

Fig. 2 De perfect bewaarde kaak van *Homotherium latidens* (OWEN, 1846) uit de voormalige collectie van James Backhouse. De kaak bevindt zich sinds 1907 in de collectie van het *National Museum of Ireland* in Dublin. Geregistreerd onder NMING: F 15001. Afbeelding naar James Backhouse, 1886.

The perfectly preserved jaw of *Homotherium latidens* (OWEN, 1846) from the former collection of James Backhouse. The jaw is since 1907 in the collection of the National Museum of Ireland at Dublin. Registered under NMING: F 15001. After James Backhouse, 1886.

zich thans bevindt. Dat bleek relatief eenvoudig. Ik ging ervan uit dat het nationale museum van Ierland in Dublin zich goed van haar taak kwijt. De goed bewaarde kaak uit de collectie Backhouse zou na de aankoop in 1907 ongetwijfeld in een catalogus zijn opgenomen. Vooral ook omdat het fossiel in 1886 door Backhouse wetenschappelijk was beschreven. Slechts één e-mail aan de conservator, Nigel Monaghan, van de *Natural History Division* van het *National Museum of Ireland* bracht al na enkele uren (!) uitkomst: de kaak uit de voormalige verzameling van James Backhouse bevindt zich nog steeds in het museum in Dublin en in de catalogus staat het volgende vermeldt:

***Homotherium latidens* (Owen, 1846)**

NMING : F15001

Backhouse collection; NMINH 1907.326
Cromer Forest Bed Formation, Cromerian,

Pleistocene

Kessingland, Norfolk, England

Backhouse 1886, p. 309, pl. 10 as *Machaerodus* [sic] sp.

Lydekker 1886, p. 311 as *Machaerodus* [sic] *cultridens?* (Cuvier)

Woodward and Sherborn 1890, p. 360 as *Machaerodus* [sic] *cultridens?* (Cuvier)

Anon. 1907, p. 566

Stuart 1982, fig. 3.37c, p. 44, as *Homotherium latidens* (Owen)

In de catalogus is ook opgenomen waar en wanneer de kaak is gepubliceerd:

Anon. (1907) [report on sale of Backhouse collection] *Athenaeum* 1907B: 566.

Anon. (1907) Old bones at auction. [report on sale of Backhouse collection] *The New York Times* 22 December.

Backhouse, J. (1886) On a mandible of *Machaerodus* [sic] from the Forest-Bed. *Quat. J.*

geol. Soc. Lond. 42: 309, pl. 10, figs. 1-2.
Lydekker, R. (1886) Appendix. *Quat. J. geol. Soc. Lond.* 42: 309-311.
Stuart, A. J. (1982) *Pleistocene vertebrates in the British Isles*. Longman, London.
Woodward, A. S. & Sherborn, C. D. (1890) *A catalogue of British fossil Vertebrata*. Dulau & Co., London, xxv + 396.

Een betere registratie had James Backhouse zich niet kunnen wensen. En de wetenschap dat er meer dan honderd jaar later nog steeds belangstelling is voor het stuk dat hij in 1886 beschreef, zou hem ook zeker deugd hebben gedaan.

Honderd jaar later

De kaak van *Homotherium latidens* die in 2000 van de Noordzeebodem werd opgevist als bijvangst van de boomkorvisserij kwam aanvankelijk in het bezit van Klaas Post op Urk. Net als Backhouse herkende ook Post de kaak meteen als een bijzondere vondst. Er werd wetenschappelijk onderzoek aan verricht. Het fossiel bleek vooral spectaculair vanwege zijn geringe ouderdom: slechts 28.000 jaar. De kaak werd wetenschappelijk gepubliceerd in het gezaghebbende Amerikaanse tijdschrift *Journal of Vertebrate Paleontology* (Reumer *et al.*, 2003). De kaak zelf werd door Klaas Post geschonken aan het Natuurhistorisch Museum in Rotterdam waar het geregistreerd staat onder nummer NMR 9991-01695. Wellicht kunnen de auteurs van *De Sabeltandtijger uit de Noordzee* zich nu al verheugen op de idee dat ook deze kaak over honderd jaar nog volop belangstelling zal genereren.

Moraal van het verhaal

Eens te meer blijkt het grote belang van het vastleggen van de gegevens van fossielen die wij verzamelen. Denk niet 'dit onthouden we wel'. Want er komt een dag dat we besluiten onze verzamelingen van de hand te doen, bijvoorbeeld aan een museum met een goed registratiesysteem. Toekomstige geïnteresseerden zullen er alleen maar gemak van ondervinden, of ze het nu met de gegevens eens zijn of niet. Backhouse heeft de meeste gegevens toentertijd goed vastgelegd in een weliswaar korte bijdrage. Maar ik kan U verzekeren dat ik, en ook mijn co-auteurs van

het boek *De Sabeltandtijger uit de Noordzee* daar veel plezier van ondervonden.

Dankwoord

Bjorn de Wilde bezorgde mij een pdf van het genoemde krantenbericht uit *The New York Times*, waarvoor veel dank. Nigel Monaghan, conservator van de Natural History Division van het National Museum of Ireland ben ik dankbaar voor het verschaffen van informatie over de huidige verblijfplaats van deze mooie kaak en de gegevens uit hun catalogus.

Adres van de auteur

Dick Mol
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Postbus 23452
3001 KL Rotterdam
e-mail: dickmol@tiscali.nl

Literatuur

Backhouse, J., 1886. On a mandible of *Machaerodus* from the Forest-bed. - *Quarterly Journal of the Geological Society*, 42: 309-312.

Mol, D., W. van Logchem, K. van Hooijdonk en R. Bakker, 2007. *De Sabeltandtijger uit de Noordzee*. 1-160. Uitgeverij Drukware, Norg.

Lydekker, R., 1886. Appendix. *Quarterly Journal of the Geological Society*, 42: 310-312.

Reumer, J.W.F., Rook, L., Van der Borg, K., Post, K., Mol, D. & De Vos, J., 2003. Late Pleistocene survival of the Saber-Toothed Cat *Homotherium* in Northwestern Europe. *Journal of Vertebrate Paleontology*, 23 (1): 260-262.

Website met gegevens over James Backhouse:
<http://www.durhamweb.org.uk/dclhs/Backhouse-fam>